

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Biedrība „Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija”
Reģ.Nr.40008056587
Republikas laukums 2, Rīga, LV - 1981

PĒTĪJUMS

PĀRTIKAS RAŽOŠANA LATVIJĀ

PROJEKTU LĪDZFINANŠE
EIROPAS SAVIENĪBA

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Rīga, 2012

PROJEKTU LĪDZFINANŠE
EIROPAS SAVIENĪBA

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

SATURS

Ievads.....	3
1. Par Latvijas Pārtikas uzņēmumu federāciju.....	4
1.1. Ieskats Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas vēsturē.....	4
1.2. Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija šodien.....	4
1.3. Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas darbības pamatvirzieni un uzdevumi.....	5
2. Pārtikas ražošanas nozares Latvijā raksturojums.....	7
3. Nozares stipro un vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) analīze.....	12
4. Nodokļu politika.....	16
4.1. Būtiskākie nodokļi un to likmes.....	16
4.2. Atsevišķu nodokļu likmju salīdzinājums Baltijas valstīs 2012. gadā.....	17
4.3. Pievienotās vērtības nodokļa samazinātās likmes ES valstīs 2012. gada janvārī.....	21
5. Pārtikas ražošanas un lauksaimniecības nozares situācija darbaspēka un izglītības jomā.....	24
Secinājumi.....	29
Izmantoto avotu saraksts.....	30

Ievads

Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija ir izstrādājusi šo pētījumu par Pārtikas ražošanu Latvijā. Pētījums tapis sadarbībā ar SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”, reģ.Nr.40003347699 un pamatojoties uz 2012.gada 22.maijā noslēgto līgumu Nr.04 – 12.2/112 starp Latvijas Pārtikas uzņēmumu federāciju un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” par finansējuma piešķiršanu pētījuma izstrādei par Pārtikas ražošanu Latvijā.

Šajā darbā tiks sniegts ieskats Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas vēsturē un aplūkoti iespējamie virzieni Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas turpmākai veiksmīgai attīstībai.

Šī darba mērķis ir apzināt Latvijas pārtikas ražošanas uzņēmumu aktuālās problēmas un rast risinājumu pēc iespējas efektīvākai šo problēmu risināšanai. Darbā tiks identificēti un aprakstīti atsevišķi problēmjaucējumi, kas šobrīd kavē uzņēmējdarbības veiksmīgu attīstību pārtikas ražošanas nozarē.

Darbā tiks aplūkotas nozares stiprās un vājās puses, draudi un iespējas (SVID analīze). Tāpat tiks aplūkota nodokļu politika un nodokļu politikas ietekme uz pārtikas ražošanas nozari. Tiks salīdzinātas atsevišķas nodokļu likmes Baltijas valstīs, kā arī sniegts ieskats par PVN likmēm ES dalībvalstīs.

Darbā tiks raksturota pārtikas ražošanas nozare Latvijā, tās attīstības tendences un devums tautsaimniecībā. Darba noslēgumā tiks apkopoti secinājumi nozares attīstības veicināšanai.

1. Par Latvijas Pārtikas uzņēmumu federāciju

1.1. Ieskats Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas vēsturē

Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija (turpmāk tekstā saukta arī – LPUF) daudzu gadu un reorganizāciju rezultātā ir veidojusies no PSRS laikā esošā Latvijas Pārtikas rūpniecības ministrijas. 1986.gadā uz Lauksaimniecības ministrijas bāzes tika izveidots Latvijas Agrorūpnieciskais komplekss, likvidējot visas ar pārtiku saistītās ministrijas un izveidojot no tām Agrorūpnieciskā kompleksā attiecīgas nodaļas. Latvijas Pārtikas rūpniecības ministrija kļuva par Pārtikas rūpniecības nodaļu ar ierobežotām tiesībām un iespējām pārstāvēt un aizstāvēt nozari, kā rezultātā jau pēc trīs mēnešiem Pārtikas rūpniecības nodaļa tika paplašināta un pārdēvēta par Agrorūpnieciskā kompleksa Pārtikas rūpniecības pārvaldi. 1988.gada jūnijā Pārtikas rūpniecības pārvalde tika atdalīta no Agrorūpnieciskā kompleksa un kļuva par Republikānisko ražošanas apvienību "Latvijas pārtikas rūpniecība" (toreiz "Latvpiščepron").

1990.gadā notika reorganizācija un tās rezultātā radās koncerns "Latvijas Pārtika". Neatkarības gados, pilnveidojoties Valsts pārvaldei, pārmaiņas skāra arī koncernu. No tās izveidojās SIA "Pārtikas uzņēmumu federācija", pēc tam tā pārveidojās par SO "Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija". Vēlāk tika mainīts juridiskais statuss uz biedrību "Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija", kas pārstāv pārtikas ražotāju intereses Latvijā un Eiropas Savienībā.¹

1.2. Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija šodien

Šobrīd Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijā ir apvienojušies uzņēmumi, kas aizņem vairāk nekā 60% no kopējā Latvijas pārtikas tirgus. Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas sastāvā ir sešas nozaru asociācijas un trīsdesmit viens lielais, vidējais un mazais uzņēmums. Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijā ir pārstāvēti sekojoši uzņēmumi un nevalstiskās organizācijas. Uzņēmumi: AS Aldaris, SIA Atlantikstars, AS Cēsu alus, SIA Iecavnieks, SIA ILGEZEEM, SIA Kronis, SIA Anatols, SIA Coca-Cola HBC Latvia, AS Laima/ Staburadze, SIA Lango R&D, AS Latvijas Balzams, AS Latfood, SIA Gaļas pārstrādes uzņēmums "Nākotne", SIA Nissi, SIA Pure Food, AS Rīgas miesnieks, AS Rīgas piena kombināts, SIA Rosība, SIA Sabiedrība Ķekava, SIA Spilva, AS Balticovo, SIA Lāči, SIA „MILDA KM”,

¹ www.lpuf.lv, aplūkots 12.08.2012.

SIA Rēzeknes gaļas kombināts, SIA Pērnas L, SIA Daugavieši, SIA OMA FOOD, SIA Vinnis, SIA Baltās Naktis, SIA Silvanols.

Nevalstiskās organizācijas: Rīgas pārtikas ražotāju vidusskola, Latvijas Alkoholisko Dzērienu Ražotāju un Izplatītāju asociācija, Latvijas Bezalkoholisko dzērienu uzņēmēju asociācija, Latvijas Maiznieku biedrība, Latvijas Piensaimnieku Centrālā Savienība, Latvijas Zivrupnieku savienība, Latvijas gaļas ražotāju un pārstrādātāju asociācija.

1.3. Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas darbības pamatvirzieni un uzdevumi

Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija ir vienīgā Latvijas pārtikas pārstrādes daudznozaru nevalstiskā organizācija, kas apvieno uzņēmumus un profesionālās asociācijas, aktualizē ražotāju intereses visos pārtikas aprites posmos, lobē un pārstāv ražotājus valsts un nevalstiskās organizācijās, pauž Latvijas ražotāju nostāju starptautisko normatīvo aktu izstrādē, kā arī sniedz Latvijas pārtikas Uzņēmumu federācijas biedriem informatīvo atbalstu.

Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija veicina Latvijas pārtikas pārstrādes nozares rentablu attīstību Latvijā un konkurētspēju eksportā, lobējot labvēlīgus tirgu regulējošus normatīvus un saimnieciskās darbības vidi, iegūstot valsts tiešu atbalstu nozarei, popularizējot Latvijas Pārtikas produktus vietējā patēriņa tirgū un aizstāvēt Latvijas pārtikas uzņēmumu intereses eksporta tirgos.²

Tāpat savā darbā LPUF regulāri veic dažādus pētījumus par pārtikas nozarei aktuāliem jautājumiem. LPUF kā pārtikas ražotājus apvienojoša organizācija apkopo uzņēmumu viedokļus, gatavo atzinumus un priekšlikumus, iesniegšanai valdībā, ministrijās, Saeimā un citās valsts iestādēs.

Strukturāli LPUF veido biedru pilnsapulce, padome un valde. Šobrīd, LPUF padome sastāv no vienpadsmit padomes locekļiem. Regulāri tiek rīkotas LPUF padomes sēdes, kurās tiek skatīti ražotājiem aktuāli jautājumi.

² www.lpuf.lv, aplūkots 14.08.2012.

LPUF mērķis ir Latvijas pārtikas pārstrādes nozares ilgtermiņa attīstības veicināšana un nozares interešu pārstāvība. Mērķa īstenošanai LPUF piedalās pārtikas pārstrādes nozares stratēģijas izstrādē, sagatavo priekšlikumus grozījumiem normatīvajos aktos, gatavo priekšlikumus komercdarbības vides uzlabošanai, veic nozares attīstības analīzi un tirgus pētījumus, līdzdarbojas pārtikas produktu standartizācijā, sadarbojas ar valsts iestādēm, pārstāv nozares intereses starptautiskās institūcijās.

Tāpat LPUF sekmē nozares speciālistu profesionālo izaugsmi, veicinot sadarbību starp ražotājiem un izglītības iestādēm, iesaistās profesionālās izglītības un kvalificētu darbinieku izglītības programmu pilnveidošanā, kā arī veicina zinātnes un ražošanas integrāciju.

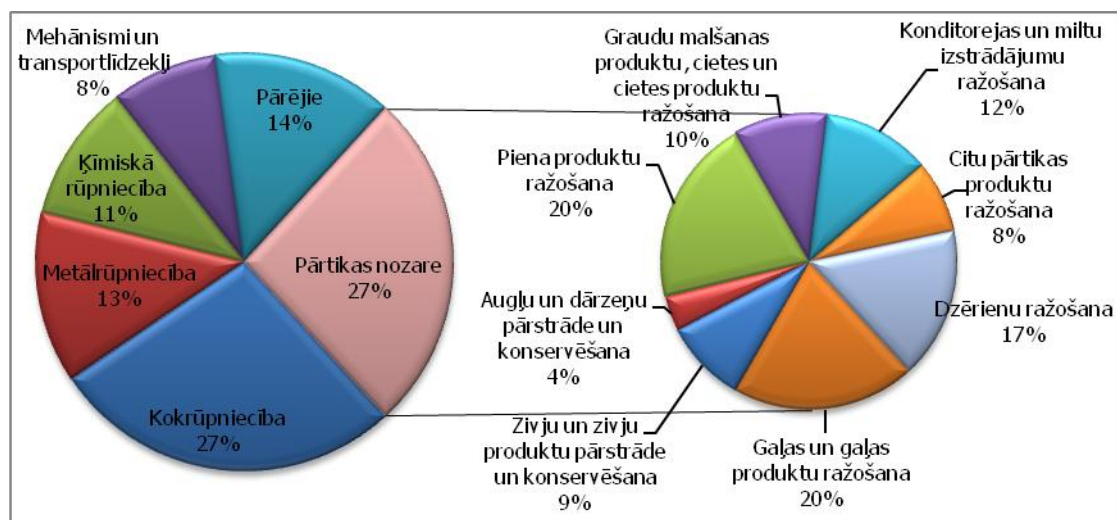
LPUF regulāri rīko izglītojošus apmācības seminārus un konferences, izstādes, degustācijas, konkursus un piedalās tajos. LPUF sniedz konsultācijas nozares attīstības jautājumos un izvirza nozares speciālistus konsultatīvajās padomēs..

LPUF var iestāties komercsabiedrība, kas veic pārtikas pārstrādi un ir reģistrēta LR Pārtikas un veterinārajā dienestā kā pārtikas aprites dalībnieks, personālsabiedrība, kuras mērķis ir saistīts ar pārtikas pārstrādi un komercsabiedrība, starptautiska pārtikas ražošanas uzņēmuma filiāle kā asociētie biedri, bez tiesībām tikt ievēlētiem padomē. Tāpat LPUF tiek uzņemtas pārtikas pārstrādes nozares profesionālās biedrības vai nodibinājumi, ja to statūtos noteiktie mērķi ir saderīgi ar Biedrības mērķi un uzdevumiem;

2. Pārtikas ražošanas nozares Latvijā raksturojums

Pārtikas rūpniecība ir viena no nozīmīgākajām Latvijas rūpniecības nozarēm. Pārtikas rūpniecības īpatsvars kopējā iekšzemes kopproduktā (IKP) pēdējos gados veidoja aptuveni 3,5%. Tā ir definēta kā stratēģiski svarīga tautsaimniecības nozare, ne vien saražotās produkcijas, bet arī nodarbinātības un reģionālās attīstības veicināšanas dēļ.

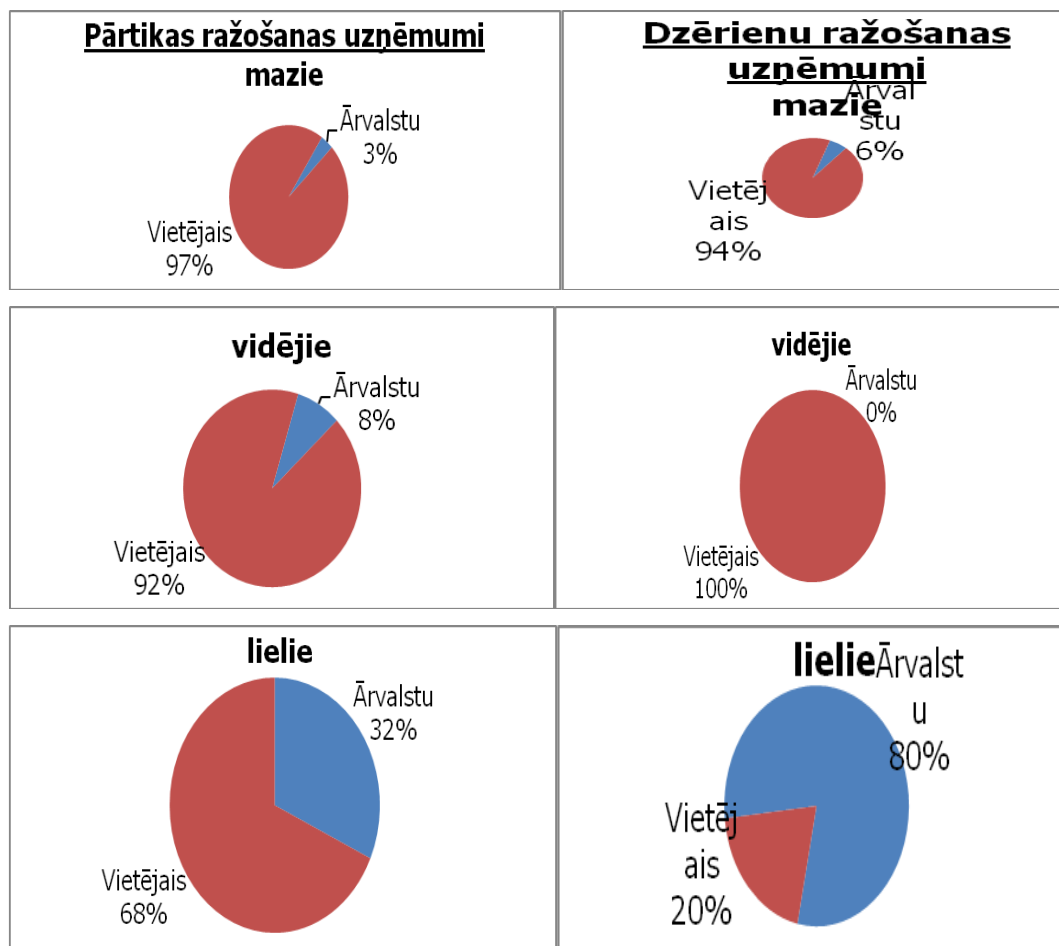
Saskaņā ar LR Zemkopības ministrijas datiem var izdalīt sekojošu Apstrādes rūpniecības apgrozījuma struktūru un pārtikas nozares īpatsvaru Latvijā:

(Avots: LR Zemkopības ministrija „Latvijas pārtikas nozare” 11.01.2012.)

Pārtikas un dzērienu ražošanas nozarē ir vērojams sekojošs kapitāla sadalījums:

(Avots: LR Zemkopības ministrija „Latvijas pārtikas nozare” 11.01.2012.)

2011. gadā pārtikas preces bija viena no piecām galvenajām eksporta preču grupām. Pārtikas un dzērienu eksporta apjoms no 2010. gada jūnija līdz 2011. gada jūlijam bija 28,7% no produkcijas realizācijas (avots: Latvijas Tirdzniecības un Rūpniecības Kamera). Tomēr, ņemot vērā Ekonomikas ministrijas prognozes, eksporta pieauguma tempi 2012. gadā būs lēnāki nekā 2011. gadā. Kā galvenos riskus turpmākai izaugsmei nozares eksperti min globālās ekonomikas attīstības tendences mūsu galvenajās tirdzniecības partnervalstīs – Igaunijā, Lietuvā, Krievijā, Eiropas Savienības valstīs. Tāpat tiek uzsvērts, ka, neraugoties uz joprojām augstajiem izaugsmes riskiem Eirozonā, ir vērojamas arī pozitīvas tendences, kā arī

PROJEKTU LĪDZFINANSE
EIROPAS SAVIENĪBA

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” 2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

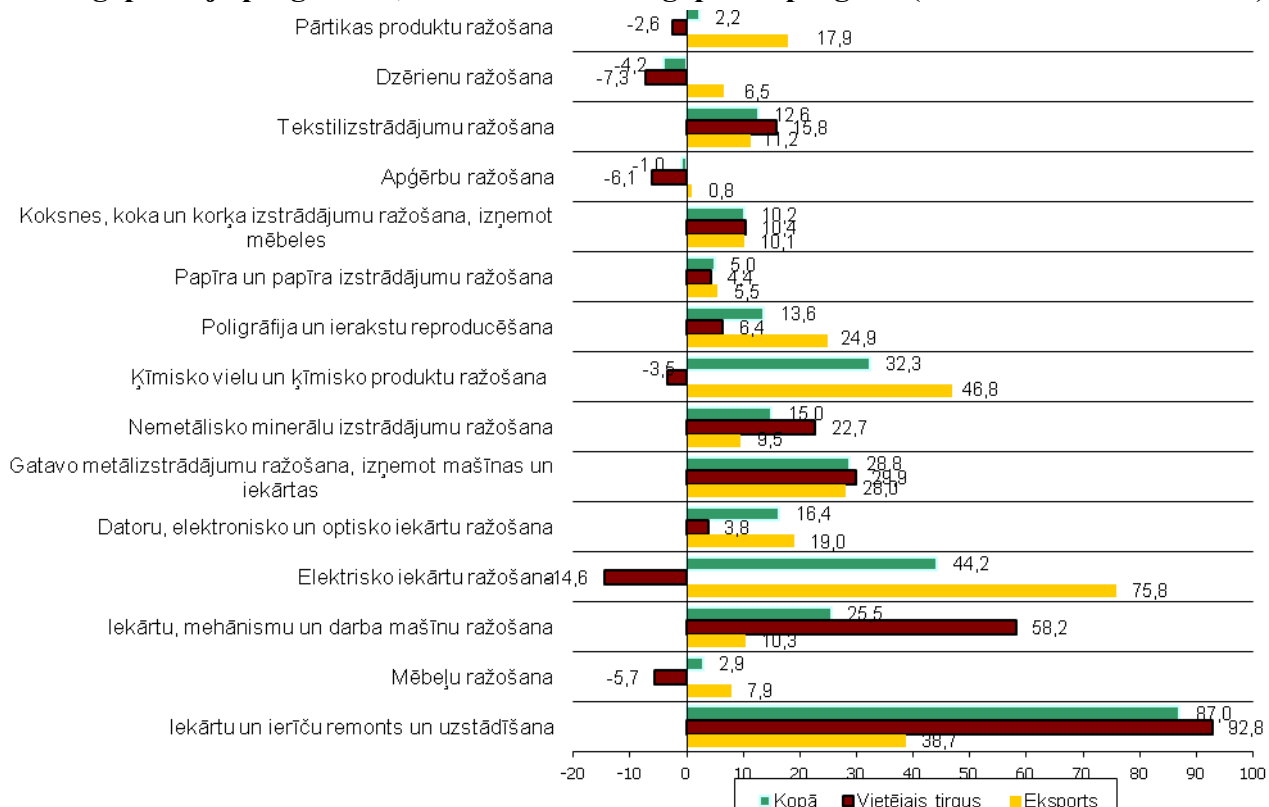
pozitīvi apstrādes nozares izaugsmi šogad var ietekmēt Krievijas iestāšanās Pasaules Tirdzniecības organizācijā – no visas eksportētās apstrādes rūpniecības produkcijas aptuveni 10% tiek realizēta Krievijā.

Analizējot pārtikas nozari, jāmin arī tas, ka viena no būtiskākām ietekmēm uz apstrādes rūpniecības ražotāju cenu pārmaiņām 2011. gadā bija pārtikas produktu ražošanai (pieaugums par 9,4 %). Straujo cenu pieaugumu 2011.gada pirmajā pusē galvenokārt noteica izejvielu cenu pieaugums pasaulē.

Pārtikas pārstrādes nozari citu apstrādes nozaru Latvijā fonā raksturo arī apgrozījuma pārmaiņas:

2012. gada pirmajā pusgadā, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, pēc kalendāri izlīdzinātiem datiem apgrozījums apstrādes rūpniecībā pieauga par 12.2%, tai skaitā vietējā tirgū – par 8.3% un eksportā – par 15.9%.

Atsevišķu apstrādes rūpniecības nozaru apgrozījuma pārmaiņas 2012.g. pirmajā pusgadā %, salīdzinot ar 2011.g. pirmo pusgadu (kalendāri izlīdzināti dati)

Pēc CSP datiem

PROJEKTU LĪDZFINANSE
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” 2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

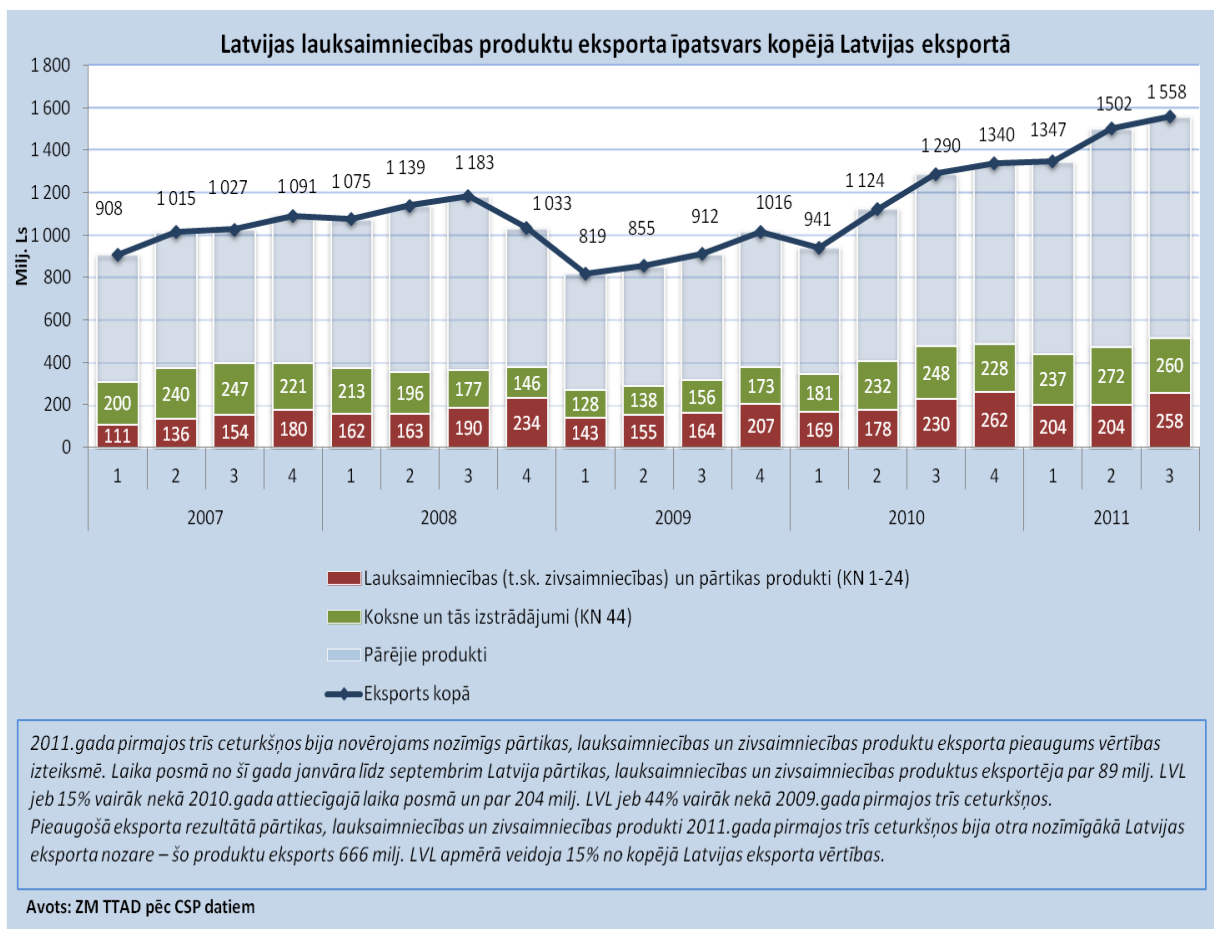
Iniciatīvas pētniecības jomā, kas virzītas uz esošo produktu pievienotās vērtības palielināšanu, būtiski uzlabotu iesaistīto uzņēmumu konkurētspēju starptautiskajā tirgū, jo Latvijas pārtikas ražotāji nekad nevarēs pilnvērtīgi konkurēt ar Ķīnu vai Poliju lēto pārtikas produktu segmentā, bet var konkurēt kvalitatīvas pārtikas segmentā.

Eiropā pārtikas pārstrādes nozare dod 14,5% no kopējā pārstrādes rūpniecības apgrozījuma, savukārt nodarbinātība sasniedz 14%. Nozare ir sadrumstalota, un 99% no nozarē strādājošajiem ražotājiem ir mazie un vidējie uzņēmumi. Eiropas kopējā pārtikas preču ražotāju tirgus kontekstā jāatzīmē, ka viena no galvenajām problēmām ir industrijas konkurētspējas samazināšanās pasaulē, ko izraisa salīdzinoši straujais ekonomikas pieaugums Ķīnā, Indijā un Brazīlijā, līdz ar to Eiropas daļa globālajā tirgū samazinājusies aptuveni par 25%.

Eiropas kopējā tirgus lielums dod iespējas vietējiem uzņēmumiem, kuri kā galvenos konkurētspējas faktorus izvirzījuši produktivitātes palielināšanu, inovācijas, esošo produktu uzlabošanu un jaunu produktu ieviešanu.

Savukārt Baltijas valstu reģions ir dinamiski attīstījies kopš 2004. gada. Kā šī reģiona potenciāli dinamiskākās jomas no attīstības viedokļa var minēt izglītību, tehnoloģijas, inovāciju kapacitāti un uzņēmējdarbības konkurētspēju.

Pēdējos divos gados Latvija ir sākusi izmantot savu eksporta potenciālu, un eksporta izaugsme ir starp straujākajām Eiropā. 2010. gadā Latvija ierindojās ceturtajā vietā starp Eiropas valstīm preču eksporta apgrozījuma jomā. Tomēr Latvijas eksporta kvalitāte ir starp zemākajām Centrāleiropā un Austrumeiropā, kā arī eksporta komplicētības līmenis ir vidēji zems. (avots: Latvijas Banka)

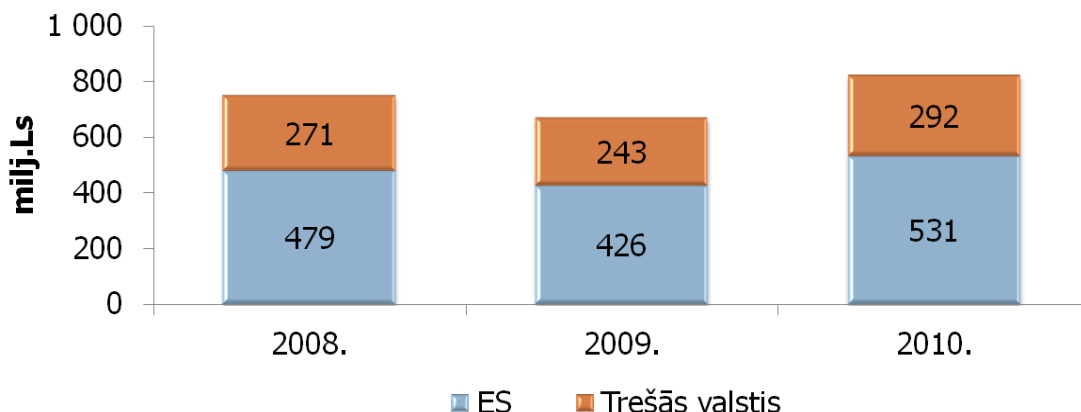
Neskatoties uz eksporta apjomu kāpumu eksporta/importa bilance, kaut arī ar tendenci dilt, tomēr, vēl ir negatīva.

Latvijas pārtikas un lauksaimniecības produktu ārējās tirdzniecības bilance:

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” 2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

(Avots: LR Zemkopības ministrija „Latvijas pārtikas nozare” 11.01.2012.)

Kopumā Eiropas pārtikas produktu tirgus attīstības tendences ir balstītas uz jaunām tehnoloģijām, piegādes ķēdes dalībnieku sadarbību un dominējošo politisko un uzņēmējdarbības vidi. Uzņēmumi, kas neuzlabo esošos produktus un neievieš jaunus produktus, strauji zaudē savu konkurētspēju.

Runājot par pārtikas rūpniecības turpmākās attīstības perspektīvām, būtu jāatzīmē, ka pēdējos gados ir būtiski pieaugusi ārzemju uzņēmumu konkurence. Latvijas pārtikas nozares uzņēmumu konkurētspēju negatīvi ietekmē ražošanas izmaksu pieaugums. Daļēji tas ir saistīts ar energoresursu sadārdzinājumu, taču tā ir vispārējā tendence un tā līdzīgi ietekmē gan Latvijas, gan arī citu valstu uzņēmumus. Daudz lielāka negatīva ietekme ir zemam darba ražīguma līmenim. Kopā ar atalgojuma pieaugumu Latvijā pēdējos gados, kas apstieidz darba ražīguma pieaugumu, tas ievērojami samazina konkurētspēju, salīdzinot ar starptautiskiem uzņēmumiem ar augstu ražošanas automatizācijas pakāpi. Tāpēc tuvākajos gados īpaši liela nozīme varētu būt inovatīvo tehnoloģiju ieviešanai energoefektivitātes un procesu automatizācijas virzienos.³

³ Informācijas apkopojums par pārtikas industrijas vajadzībām un iespējām Latvijas Pārtikas nozares Stratēģiskā zinātnes plāna kontekstā, SIA "EDO CONSULT", Rīga, 2008

3. Nozares stipro un vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) analīze.

Stiprās pušes (S)	Vājās pušes (V)
<ul style="list-style-type: none"> - Latvijas Pārtikas Uzņēmumu Federācijas sadarbība ar valsts institūcijām, paužot Latvijas ražotāju nostāju uzņēmējdarbības politikas veidošanas jautājumos un starptautisko normatīvo aktu izstrādē, tādējādi iegūstot valsts tiešu atbalstu nozarei un aizstāvēt Latvijas pārtikas uzņēmumu intereses eksporta tirgos. - Sadarbības partneru pārstāvju pieredzes un kompetenču apvienojums, lai sekmētu ilgtspējīgu un efektīvu darbību. - Labi attīstīti un atpazīstami zīmoli gan vietējā tirgū, gan ārvalstīs („Lāču maize”, „Pūre”, „Kronis”, „Rēzeknes gaļas kombināts”, „Ādažu čipsi”, „Taffel”, „Fantāzija”, „Laima Riegert”, „Serenāde”, „Selga”, „Lukss”, „Prozit”, „Maigums”, „Vinnis”, „Balticovo”). - Piemēram Pure Food” ieņem 95.-100. vietu starp 100. lielākajiem Latvijas eksportētājiem. - SIA „Leatus” ieguvis tiesības izmantot kvalitātes zīmi „Importa aizstājējprodukts 2010” konkursā „Eksporta un inovācijas balva 2010”. - Apbalvojumi par produktu augstu kvalitāti, reputāciju, uzņēmuma vadību, zīmoliem gan Latvijā, gan ārvalstīs (SIA „Lāči”, SIA „Dona”, AS „Laima”, SIA „Marno”, AS „Roga Agro”, AS „Latfood”, SIA „Forevers”). - Lielu ieguldījumu darbinieku apmācībā, profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanā. - Personāla politika vērsta uz 	<ul style="list-style-type: none"> - Latvijas ražotāju ierobežotie finanšu resursi mārketinga aktivitātēm, kas ietekmē konkurētspēju starptautiskajā tirgū. - Mazo uzņēmumu ierobežotās iespējas nodrošināt jaunu tehnoloģiju ieviešanu un investīciju piesaisti. - Zemie ieguldījumi pētniecībā un attīstībā. - Produktu eksportēšanas vājās pušes gaļas produktu ražotājiem: sarežģīta cenu politika, neefektīvi realizācijas kanāli. - Produktu eksportēšanas vājās pušes bezalkoholisko dzērienu ražotājiem, augļu produktu ražotājiem, maizes izstrādājumu ražotājiem: īsi derīguma termiņi, mārketinga pasākumu trūkums. - Augstas loģistikas izmaksas eksportam. - Labu vietējo speciālistu trūkums (mikrobiologi, pārtikas tehnologi, inženieri). - ES līdzfinansējuma apgrūtināta pieejamība lielajiem uzņēmumiem. - Rietumu valstu tirgus apguves grūtības.

<p>darbinieku motivāciju un labu speciālistu noturēšanu uzņēmumos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iesaistīto pētniecības iestāžu ilggadēja pieredze sadarbībā ar uzņēmējiem. - Pētniecības iestāžu zinātniskais potenciāls, cilvēku resursu un materiāli tehniskā kapacitāte. - Vadošie sadarbības partneri-komersanti nodrošina pilnu pārstrādes ciklu (izejvielu sagāde, pārstrāde, produktu ražošana un realizācija). - Pielietotās tehnoloģijas ir saudzējošas, tās saglabā gala produkta garšu, aromātu un bioloģisko aktivitāti (SIA „Pure Food”, SIA „Leatus”, SIA „NK AGRO”, SIA „Amberbloom”). - Produkti tiek ražoti neizmantojot mākslīgos konservantus, E vielas, krāsvielas vai aromatizētājus (SIA „Leatus”, SIA „Marno”, SIA „Lāči”, SIA „Amberbloom”, SIA „NK AGRO”). - Sociālu programmu atbalsts un īstenošana, sporta, kultūras un mākslas projektu atbalsts (AS „Aldaris”, SIA „Lāči”, SIA „Dona”, AS „Laima”, AS „Rīgas Dzirnavnieks”). - Ieviestas loģistikas sistēmas produktu eksporta nodrošināšanai. - Tirgus segmentu diversifikācija. - Pētniecības iestādes LVAI izdevīgā atrašanās vieta, kas klimata, platības un augsnes īpašību ziņā ir piemērota augļkopības pētījumiem. - Izejvielu piegādātāju sadarbība ar ražotājiem, lai uzlabotu izejvielu kvalitāti un piemērotību pārtikas preču ražošanai (AS „Rīgas Dzirnavnieks”). - Regulāri ražošanas un 	
--	--

<p>administrācijas izmaksu efektivitātes pasākumi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uzņēmumu eksporta attīstīšana kā savas darbības galveno prioritāte. - Kopējo ražošanas jaudu potenciāls. - Izejvielu iepirkšana no vietējiem uzņēmumiem. - Izveidojies sadarbības modelis un pieredze starp zinātniskajām iestādēm, uzņēmumiem, LPUF un likumdevējiem Latvijas Pārtikas tehnoloģiju platformas ietvaros. 	
Iespējas (I)	Draudi (D)
<ul style="list-style-type: none"> - Ir izveidota pārtikas nozares attīstībā ieinteresēto (publiskā sektora institūciju un privātā sektora uzņēmumu, NVO, pētniecības un izglītības iestāžu) pušu sadarbība nozarei būtisku attīstības jautājumu apspriešanai un risināšanai. - Pārtikas nozare ir atzīta par vienu no valsts prioritārajām nozarēm. - Pārtikas un lauksaimniecības zinātne ir definēta kā viena no prioritārajām zinātnes nozarēm Latvijā. - Valsts, Eiropas Savienības struktūrfondu un citu finanšu instrumentu līdzfinansējuma pieejamība. - Izveidota un aktīvi darbojas Latvijas Eksportpadome (palīdzība uzņēmumiem, kuri plāno izvērst plašākas aktivitātes eksporta tirgus iekarošanā). - Pārtikas produkcijai ir stabils patēriņš gan vietējā, gan eksporta tirgos. - Gaļas izstrādājumu ar pievienoto vērtību lielais eksporta potenciāls Eiropā. - Latvijas dalība Pasaules Tirdzniecības organizācijā var 	<ul style="list-style-type: none"> - Finanšu krīzes sekas Latvijā un pasaulē, kas rada apgrūtinātu finanšu resursu pieejamību. - Energoresursu, izejvielu, iepakojamo materiālu un piegādes cenu pieaugums. - Augstās izejvielu cenas pasaules biržās. - Kvalitatīvu izejvielu ierobežota pieejamība. - Kvalificēta darbaspēka (speciālistu) nepietiekamība pārtikas ražošanas jomā. - Zema speciālistu iegūtās izglītības kvalitāte. - Nesakārtota/neskaidra politika profesionālo vidusskolu jomā, kā rezultātā ir izveidojies būtisks pārtikas un lauksaimniecības nozaru speciālistu trūkums. - Nepilnīga valsts konsultāciju sistēma (Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKIC) darbība neietver auglīkopības nozari). - Maizes patēriņa samazināšanās gan Latvijā, gan Eiropā. - Produktu iepakojumu ierobežotā izvēle. - Politiskā un administratīvā nestabilitāte ārējos, arī NVS

<p>sekmēt diskriminācijas izskaušanu attiecībā uz Latvijas pārtikas produkcijas eksportētājiem trešo valstu tirgos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Patērētāju lojalitāte un lielāka uzticēšanās Latvijā ražotajiem pārtikas produktiem, atpazīstami preču zīmoli. - Pieaugošs pieprasījums gan Latvijā, gan Eiropā pēc produktiem ar augstāku pievienoto vērtību. - Veselīgas, t.sk bioloģiski ražotas, pārtikas patēriņa pieaugums. - Latvijas zinātnes un pētniecības potenciāls. - Noteiktas UIN atlaides par investīcijām. 	<p>valstu, tirgos, kas var negatīvi ietekmēt uzņēmumu produkcijas realizāciju (eksportu).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eirozonas valstu parādu krīze, kas var negatīvi ietekmēt ārējo pieprasījumu. - Nevienlīdzīgi subsīdiju maksājumi lauksaimniecībai Eiropas Savienībā, kas nelabvēlīgi ietekmē Latvijas pārtikas nozares ražotāju izmaksas un konkurētspēju Eiropas tirgos. - ES prasību un normu ieviešanas/ievērošanas izmaksu lielais īpatsvars, kas samazina Eiropas ražojošu uzņēmumu konkurētspēju. - Dažu gaļas izstrādājumu (cīsiņi un pelmeņi) tirgošanas aizliegums pirmsskolas un skolas iestādēs. - „Saspīlētas” sadarbības attiecības ar lielajiem mazumtirdzniecības tīkliem, kas ietekmē ražotāju peļņu. - Augsti darbaspēka nodokļi. - Latvijas likumdošanā nav noteikts vienots standarts par gaļas izstrādājumu sastāvu un ražošanas tehnoloģiju. - Masu mēdiju ietekme (negatīvi viedokļi par gaļas izstrādājumu kvalitāti un sastāvu; „dāņu profesora skandāls” par transtaukskābju daudzumu vafelēs, u.c.). - Asa konkurence Latvijas tirgū ar lētajiem Polijas augļiem un to produktiem.
---	--

4. Nodokļu politika

Šobrīd Latvijā ir noteikti 13 nodokļi: iedzīvotāju ienākuma nodoklis, mikrouzņēmumu nodoklis, uzņēmuma ienākuma nodoklis, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, nekustamā īpašuma nodoklis, pievienotās vērtības nodoklis, akcīzes nodoklis, muitas nodoklis, dabas resursu nodoklis, izložu un azartspēļu nodoklis, vieglo automobiļu un motociklu nodoklis, elektroenerģijas nodoklis, dienesta auto nodoklis, kuru likmes un piemērošanu regulē konkrēti nodokļu likumi. Taču uzņēmējiem jāreķinās, ka papildus nodokļiem Latvijā ir noteiktas arī uzņēmējdarbības nodevas, turklāt papildus 97 valsts nodevām pastāv arī dažādas pašvaldību nodevas. Ik gadu Latvija ir piedzīvojusi lielākas vai mazākas izmaiņas nodokļu normatīvajos aktos. Izņēmums nav bijis arī 2011. gads, kad no 1. janvāra pieauga teju visu svarīgāko nodokļu likmes, izņēmums bija iedzīvotāju ienākuma nodoklis - tā likme tika samazināta par vienu procentpunktu.

Lai varētu detalizēti runāt par nodokļu slogu, kas ir lielāks nekā citās Baltijas valstīs, Zemkopības ministrija, sadarbībā ar LLU, veic pētījumu par nodokļu sloga ietekmi uz Latvijas ražotāju konkurētspēju. Pētījums tika uzsākts 2012. gadā un tiks turpināts 2013. gadā.

4.1. Būtiskākie nodokļi un to likmes:

- Sociālais nodoklis (Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas): 35,09% (darba devēja iemaksas – 24,09% un darba ņēmēja iemaksas 11%)
- Iedzīvotāju ienākumu nodoklis: 25%
- Uzņēmumu ienākumu nodoklis: 15%
- Mikro uzņēmumu nodoklis: 9%
- Maksājumi no ienākuma par kapitālu: 10-15%
- Pievienotās vērtības nodoklis: 22% (samazinātā likme 12%)
- Akcīzes nodoklis (tabakai, alkoholiskajiem dzērieniem, dabasgāzei, naftas produktiem, bezalkoholiskajiem dzērieniem, kafijai)
- Nekustamā īpašuma nodoklis: 0,2-3%⁴

Pārtikas produktu ražošanas nozares, ieskaitot dzērienu ražošanu, piensums valsts budžetā ir lielākais starp visām apstrādes nozarēm Latvijā.

⁴ Latvijas nodokļu sistēma, <http://balticexport.com/?article=latvijas-nodoklu-sistema&lang=lv>.

VID administrētie budžeta ieņēmumi no 2008. līdz 2011.gadam, tūkst. latu
Pārtikas produktu ražošana

	Kopā
2008.gads	59 369,05
2009.gads	55 035,24
2010.gads	50 858,52
2011.gads	44 718,49

Dzērienu ražošana

	Kopā
2008.gads	97 766,83
2009.gads	96 247,61
2010.gads	91 818,70
2011.gads	93 398,61

Lai veicinātu Latvijas konkurētspēju, varētu izdalīt sekojošas nodokļu politikas pamatnostādnes:

1. Saglabāt nodokļu slogu ne vairāk par 30,5% no IKP;
2. Paaugstināt neapliekamo minimumu līdz 100,- LVL;
3. Diferencēt PVN pārtikai no 2014. gada;
4. Samazināt nodokļu slogu darbaspēkam;
5. Mainīt slimības lapu atmaksas kārtību: pirmās trīs slimības dienas netiek apmaksātas, bet no 4.-8.dienai apmaksā darba devējs - 70% īslaicīgas slimības gadījumos vai karantīnas gadījumos, bet no 9.dienas maksā valsts;
6. Izvērtēt esošās akcīzes nodokļu likmes alkoholam un nepalielināt akcīzes nodokli;
7. Atcelt akcīzes nodokli bezalkoholiskajiem dzērieniem;
8. Neievieš ar 2014. Gadu akcīzes nodokli dabas gāzei, kas tiek izmantota ražošanas procesos.

Būtu ieviešams nozaru algu monitorings, pamatojoties uz to LR Valsts ieņēmumu dienestam būtu jāveic pārbaudes uzņēmumos ar aizdomīgi zemām algām, kurām nav racionāla pamatojuma.

Izstrādāt vadlīnijas pārtikas preču iepirkumam. Izcelt godīgus nodokļu maksātājus, neatkarīgi no to lieluma, nodrošinot vienkāršotu pieteikšanos valsts un pašvaldību iepirkumiem.

4.2. Atsevišķu nodokļu likmju salīdzinājums Baltijas valstīs 2012.gadā:

Nodokļi		Latvija	Lietuva	Igaunija
1. Pievienotās vērtības nodoklis PVN	standartlikme	22%	21%	20%
	samazinātā likme pārtikai	PVN 12% zīdaiņu pārtikai Ministru kabineta noteiktajā kārtībā,	nepiemēro	nepiemēro
	atvieglojumi l/s	Kompensācija 14% no piegādātās lauksaimniecības produkcijas vērtības par samaksāto PVN par precēm un pakalpojumiem lauksaimniecības produkcijas ražošanas nodrošināšanai	Īpašs PVN 6% lauksaimniekiem, kuru gada laikā piegādāto preču un pakalpojumu summa nepārsniedz 100000 Lt. Un reģistrētā zeme nav lielāka par 7 ha	Informācijas par atvieglojumiem mūsu rīcībā nav.
2. Uzņēmuma ienākuma nodoklis	pamatlikme	15% no apliekamā ienākuma	15% no apliekamā ienākuma	21% no apliekamā ienākuma
	papildlikmes	10% no dividendēm	15% no dividendēm	21% no dividendēm
	atvieglojumi l/s	nav apliekams ar UIN ES un valsts atbalsts lauksaimniecībai	nav apliekams ar UIN ES un valsts atbalsts lauksaimniecībai	nav apliekams ar UIN ES un valsts atbalsts lauksaimniecībai
3. Nekustamā īpašuma nodoklis	1) zemei; 2) ēkām vai to daļām; 3) inženierbūvēm	1) 1,5% no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības. Neapstrādātai lauksaimniecībā izmantojamai zemei papildlikme 1,5 procenti.	1) 1,5% 2) min. 0,3% - max. 1% 3) min. 0,3% - max. 1%	1) no 0.1 līdz 2.5% no «koriģētas zemes vērtības» ~ kadastrālā vērtība. Lauksaimniecības zemei nodokļa likme no 0.1 līdz 2.0%

Nodokļi		Latvija	Lietuva	Igaunija
		<p>2) ēkām vai to daļām 1,5 % no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības, bet dzīvojamām mājām:</p> <p>a) 0,2 procenti no kadastrālās vērtības, kas nepārsniedz 40 000 latu,</p> <p>b) 0,4 procenti no kadastrālās vērtības daļas, kas pārsniedz 40 000 latu, bet nepārsniedz 75 000 latu,</p> <p>c) 0,6 procenti no kadastrālās vērtības daļas, kas pārsniedz 75 000 latu.</p>		
4.Enerģijas nodoklis	<p>Elektroenerģija, kas piegādāta gala patērētājam.</p> <p>Elektroenerģija, kas piegādāta pašpatēriņam.</p>	0.71 Ls par vienu megavatstundu (1 MWh)	0.37 Ls par 1 MWh (uzņēmuma vajadzībām)	3.17 Ls par 1 MWh
5.Akcīzes nodoklis	alkoholiskie dzērieni	1) alum (par 100 litriem) — 2.18 latu par katru absolūtā spirta tilpumprocentu, kas izteikts ar precizitāti līdz vienai desmitdaļai, bet ne mazāk kā 4	1) alum (par 100 litriem) — 1.74 latu par katru absolūtā spirta tilpumprocentu; 2) vīnam (par 100 litriem): a) ar alkohola saturu līdz 8.5	1) alum (par 100 litriem) — 4.04 latu par katru absolūtā spirta tilpumprocentu; 2) vīnam (par 100 litriem): a) ar alkohola saturu līdz 6

Nodokļi	Latvija	Lietuva	Igaunija
	<p>lati par 100 litriem alus;</p> <p>2) vīnam (par 100 litriem) — 45 latu;</p> <p>3) raudzētajiem dzērieniem (par 100 litriem) — 45 latu;</p> <p>4) starpproduktiem (par 100 litriem):</p> <p>a) ar absolūtā spirta saturu līdz 15 tilpumprocentiem (ieskaitot) — 45 lati,</p> <p>b) ar absolūtā spirta saturu no 15 tilpumprocentiem (neieskaitot) līdz 22 tilpumprocentiem (ieskaitot) — 70 latu;</p> <p>5) pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem (par 100 litriem absolūtā spirta) — 940 latu.</p> <p>(2) Patstāvīgo mazo alus darītavu saražotajam alum (par 100 litriem) - 1.09 Ls par katru absolūtā spirta tilpumprocentu, bet ne mazāk kā 4 Ls viena kalendāra gadā</p>	<p>tilpumprocentiem (ieskaitot) — 10.9 latu;</p> <p>b) ar alkohola saturu virs 8.5 tilpumprocentiem — 40.7 latu;</p> <p>3) raudzētajiem dzērieniem (par 100 litriem):</p> <p>a) ar alkohola saturu līdz 8.5 tilpumprocentiem (ieskaitot) — 11.9 latu;</p> <p>b) ar alkohola saturu virs 8.5 tilpumprocentiem — 44,4 latu;</p> <p>4) starpproduktiem (par 100 litriem):</p> <p>a) ar absolūtā spirta saturu līdz 15 tilpumprocentiem (ieskaitot) — 40.7 lati,</p> <p>b) ar absolūtā spirta saturu no 15 tilpumprocentiem (neieskaitot) līdz 22 tilpumprocentiem (ieskaitot) — 62.4 latu;</p> <p>5) pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem (par 100 litriem absolūtā spirta) — 907 latu.</p>	<p>tilpumprocentiem (ieskaitot) — 23.6 latu;</p> <p>b) ar alkohola saturu virs 6 tilpumprocentiem — 54,5 latu;</p> <p>3) raudzētajiem dzērieniem (par 100 litriem):</p> <p>a) ar alkohola saturu līdz 6 tilpumprocentiem (ieskaitot) — 23.6 latu;</p> <p>b) ar alkohola saturu virs 6 tilpumprocentiem — 54,5 latu;</p> <p>4) starpproduktiem (par 100 litriem) — 116,3 latu;</p> <p>5) pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem (par 100 litriem absolūtā spirta) — 1057 latu.</p> <p>(2) Patstāvīgo mazo alus darītavu saražotajam alum (par 100 litriem) - 2.02 Ls par katru absolūtā spirta tilpumprocentu viena kalendāra gadā saražotajiem par pirmajiem 3 tūkstošiem hektolitrēm</p>

Nodokļi		Latvija	Lietuva	Igaunija
		saražotajiem par pirmajiem 10 tūkstošiem hektolitriem alus; par pārējo viena kalendāra gadā saražoto alu — 2.18 latu par katru absolūtā spirta tilpumprocentu, bet ne mazāk kā 4 lati par 100 litriem.		alus; par pārējo viena kalendāra gadā saražoto alu — 4.04 latu par katru absolūtā spirta tilpumprocentu. Akcīzes nodokļa likmes alkoholiskajiem dzērieniem spēkā ar 2012.gada 1.februāri
	atvieglojums alkoholiskie dzērieni	denaturēts spirts; spirts, kuru izmanto pārtikas rūpniecībā (izņemot izmantošanu par izejvielu alkoholisko dzērienu ražošanā);		
	bezalkoholiskie dzērieni un kafija	1) Bezalkoholiskajiem dzērieniem (par 100 litriem) nodokļa likme ir 5,2 lati. 2) Kafijai (par 100 kilogramiem) nodokļa likme ir 100 latu.	Akcīzes nodokli nepiemēro	Akcīzes nodokli nepiemēro
	dabaszāze	1) izmantošanai par kurināmo — 12 latu par 1000 m ³ ; 2) izmantošanai par degvielu — 70 lati par 1000 m ³ .	1) Izmanto par degvielu - 156 lati par 1000 m ³	1) Izmanto par kurināmo - 16,7 lati par 1000 m ³

Secinājumi:

1. Latvijā joprojām ir augstākas nodokļu likmes salīdzinot ar pārējām Baltijas valstīm.
2. Šobrīd ražotāji ir aktualizējuši virkni jautājumus, kas saistīti ar nodokļu politiku valstī, par prioritāti izvirzot samazinātu PVN pārtikai, darbaspēka nodokļus un neapliekamo minimumu, kā arī dabasgāzes, kas tiek izmantota ražošanas procesos, neaplikšanu ar akcīzes nodokli.

4.3. Pievienotās vērtības nodokļa samazinātās likmes ES valstīs 2012. gada janvārī:

Valsts	Bāzes likme	Pazeminātā likme pārtikas produktiem
Beļģija	21	Pazeminātā 6% likme tiek piemērota pārtikas produktiem (izņemot margarīnu) un bezalkoholiskiem dzērieniem. Šāda pazeminātā likme tiek piemērota arī lauksaimniecības izcelsmes augu produktiem, dzīvjiem dzīvniekiem, dzīvnieku barībai. Pazeminātā 12% likme tiek piemērota margarīnam un ēdināšanas pakalpojumiem.
Čehija	20	Pārtikas produktiem, pārtikas piedevām un aizstājējiem Čehijā tiek pielietota 14% samazinātā PVN likme. Papildus tam Čehijā samazinātā PVN likme tiek piemērota dzīvjiem dzīvniekiem, dzīvnieku barībai, kā arī pārtikā izmantojamām sēklām un augiem.
Vācija	19	Pārtikas produktiem Vācijā tiek piemērotā pazeminātā 7% PVN likme. Izņēmums ir dzērieni, kuriem tiek piemērota standarta PVN likme. Pazeminātā PVN likme tiek piemērota arī dzīvjiem dzīvniekiem, sēklām, lopbarībā izmantojamiem augiem, augu un dzīvnieku izcelsmes mēslojumam.
Grieķija	23	Pārtikas produktiem un dzērieniem 2011. gada sākumā valstī tika piemērota 13% pazeminātā PVN nodokļa likme. Taču kopš 2011. gada 1. septembra bezalkoholiskiem dzērieniem (izņemot negāzēto ūdeni bez cukura un garšvielām), kā arī ēdināšanas pakalpojumiem PVN pazeminātā likme tika atcelta, to aizstājot ar standarta 23% PVN likmi. Tāpat PVN pazeminātā 13% likme tiek piemērota dzīvnieku barībai, augu aizsardzības līdzekļiem un mēslojumam.
Spānija	18	Pazeminātā 8% PVN likme tiek piemērota pārtikas produktiem un pārtikas produktu izejvielām (izņemot tos produktus, kuriem tiek pielietota īpaši pazeminātā PVN likme). Tāpat šī likme tiek piemērota arī lauksaimniecībā izmantojamām precēm un pakalpojumiem. Īpaši pazeminātā 4% PVN likme tiek piemērota maizei, miltiem un miltu izgatavošanai paredzētajiem graudiem, pienam (t.sk. piena pulverim), sieram, olām, dārzeņiem un augļiem.
Francija	19,6	Pārtikas produktiem Francijā tiek piemērota pazeminātā 5,5% likme. Izņēmums ir konditorejas izstrādājumi, margarīns un augu eļļa, kaviārs, alkoholiskie dzērieni, atsevišķos gadījumos šokolādes izstrādājumi. Ar pazeminātu 5,5% PVN likmi tiek aplikti ēdināšanas pakalpojumi. Tāpat ar šādu nodokļa likmi tiek aplikta lopbarība, nepārstrādātie lauksaimniecības un zivsaimniecības produkti, augu aizsardzības līdzekļi, mēslojums. Īpaši pazeminātā 2,1% likme tiek piemērota situācijās, kad

PROJEKTU LĪDZFINANSE
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” 2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

		kaujamos dzīvniekus vai gaļu realizē personām, kuras nav PVN maksātāji.
Īrija	23	<p>Pārtikai un dzērieniem galvenokārt tiek piemērota 0% PVN likme (faktiski tiek atbrīvoti no PVN). Izņēmums ir saldēti produkti, t.sk. dzērieni no koncentrātiem un sīrupiem, saldējums, šokolāde, saldumi, cepumi un citi konditorejas izstrādājumi.</p> <p>PVN 0% likme tiek piemērota arī dārzeņu sēklām un augļu kokiem, mēslošanas līdzekļiem, lielo dzīvnieku lopbarībai, dzīvnieku medikamentiem. Lauksaimniecībā mājdzīvniekiem (bez mājputniem) un kūtīm tiek piemērota īpaši pazeminātā 4,8% PVN likme. Lauksaimniecībā izmantojamiem pakalpojumiem, kā arī mājputniem tiek piemērota pazeminātā 13,5% PVN likme.</p>
Itālija	21	<p>Pārtikas produktiem tiek piemērota vai nu 4% vai 10% PVN likme. Īpaši pazeminātā 4% PVN likme tiek piemērota pienam, sviestam, sieram, graudaugiem, miltiem, maizei, makaroniem, augu eļļai un eļļaugiem, margarīnam, kā arī svaigiem, žāvētiem, saldētiem un īslaicīgi konservētiem augļiem un dārzeņiem. Tāpat šāda likme tiek piemērota atsevišķiem augu aizsardzības līdzekļiem, atsevišķai dzīvnieku barībai, mēslojumam. Pazeminātā 10% PVN tiek piemērota gaļai un desām, olām, rīsiem, cukuram, medum, kafijai, alum. Tāpat šāda likme tiek piemērota dzīvnieku dzīvniekiem, sēklām, atsevišķai dzīvnieku barībai, degvielai lauksaimniecībā.</p>
Kipra	15	<p>Pārtikas produktiem un dzērieniem galvenokārt tiek pielietota 0% PVN likme (atbrīvota no nodokļa). PVN 5% likme tiek piemērota atsevišķiem konditorejas izstrādājumiem, saldējumam, sāļiem un asiem produktiem, kuri tiek izgatavoti no graudaugiem, kartupeļiem, kā arī pārtikā izmantojamajām piedevām un aizstājējiem. Tāpat 5% likme tiek piemērota dzīvnieku lopiem, kuri ir izmantojami pārtikā. Pazeminātā 5% PVN likme tiek piemērota lauksaimniecībā izmantojamiem resursiem – sēklām, dzīvnieku barībai, mēslojumam.</p>
Luksemburga	15	<p>Pārtikas produktiem valstī tiek piemērota īpaši pazeminātā 3% PVN likme. Tāpat šāda likme tiek piemērota dzīvnieku barībai, ēdināšanas pakalpojumiem.</p>
Ungārija	27	<p>Pārtikai tiek piemērota standarta 27% PVN likme. Izņēmums ir pārtikas pamatprodukti, tādi kā piens un piena produkti, kā arī pārtikas produkti, kas satur pienu, kā arī graudus, miltus vai cieti, kam no 2009.gada 1.jūlija tiek piemērota pazeminātā 18% PVN likme. Tāpat 5% PVN tiek piemērots zīdaiņu pārtikai.</p>
Malta	18	<p>Pārtikas produktiem tiek piemērota 0% PVN likme (atbrīvoti no nodokļa). Izņēmums ir atsevišķi konditorejas izstrādājumi, kuriem tiek piemērota pazeminātā 5% PVN likme. Tāpat 0% PVN likme tiek piemērota arī dzīvniekiem un sēklām, kas tiek izmantotai pārtikas ražošanai.</p>
Nīderlande	19	<p>Pārtikas produktiem un bezalkoholiskiem dzērieniem Nīderlandē tiek piemērota pazeminātā 6% PVN likme. Tāpat 6% pazeminātā PVN likme tiek piemērota izejvielām, kuras tiek izmantotas pārtikas produktu ražošanā, ieskaitot dzīvniekus un lauksaimniecībā izmantojamās sēklas. Pazeminātā 6% PVN likme tiek piemērota arī ēdināšanas pakalpojumiem.</p>
Austrija	20	<p>Pārtikas produktiem Austrijā tiek piemērota 10% pazeminātā PVN likme. Taču pazeminātā PVN likme netiek piemērota dzērieniem. Pazeminātā 10% PVN likme tiek piemērota arī dzīvniekiem, sēklām, lopbarībā izmantojamiem augiem, kā arī augu un dzīvnieku izcelsmes mēslojumam. Tāpat pazeminātā 10% PVN likme tiek piemērota ēdināšanas pakalpojumiem. Savukārt 12% pieturas PVN likme tiek piemērota vīnogām un vīnam, kas tiek iepirkts no audzētāja.</p>
Polija	23	<p>Nepārstrādātiem un daļēji pārstrādātiem pārtikas produktiem tiek piemērota 5% pazeminātā PVN likme. Šajā produktu grupā ir graudaugi, kartupeļi, dārzeņi, augļi,</p>

		<p>rieksti, sēklas, gaļa, zivis un to produkti, pārstrādātais piens, olas utt. Tāpat šajā grupā ir dzīvnieki un to produkti, dzīvnieku barība, atsevišķi mēslošanas līdzekļi. Nepārstrādātam pienam tiek piemērota 0% PVN likme.</p> <p>Pārstrādātiem pārtikas produktiem tiek piemērota 8% pazeminātā PVN likme. Šajā produktu grupā ir, piemēram, gaļas izstrādājumi, pārstrādāti augļi un dārzeņi, piena produkti, maize, makaroni, piena produkti, cukurs, sulas utt.</p> <p>Ēdināšanas pakalpojumiem tiek piemērota 8% pazeminātā PVN likme. Tāpat pazeminātā likme tiek piemērota atsevišķiem lauksaimniecībā izmantojamiem resursiem.</p> <p>Lauksaimniecības tehnikai tiek piemērota 0% PVN likme.</p>
Portugāle	23	<p>Pazeminātā 6% PVN likme tiek piemērota, piemēram, graudaugiem un to izstrādājumiem, gaļai, zivīm, pienam un piena produktiem, olām, dārzeņiem, svaigiem augļiem.</p> <p>Pazeminātā 13% PVN likme tiek piemērota tādiem pārtikas produktiem kā pārstrādātā gaļa, zivis, eļļas un tauki, kafija, vīns, no graudiem un kartupeļiem gatavotās uzkodas.</p> <p>Pazeminātā 6% PVN tiek piemērota arī lauksaimniecībā izmantojamām izejvielām, tajā skaitā dzīvniekiem, barībai, sēklām, mēslojumam.</p> <p>Ēdināšanas pakalpojumiem tiek piemērota 13% PVN likme.</p>
Slovēnija	20	<p>Pārtikas produktiem, dzērieniem (izņemot alkoholu), kā arī pārtikas piedevām un aizstājējiem Slovēnijā tiek piemērota 8,5% PVN likme.</p> <p>Tāpat pazeminātā PVN likme tiek piemērota dzīvnieku barībai, dzīvnieku dzīvniekiem, sēklām, augu aizsardzības līdzekļiem, mēslojumam, lauksaimniecībā un zivsaimniecībā izmantojamiem pakalpojumiem. Tāpat šāda likme tiek piemērota ēdināšanas pakalpojumiem.</p>
Slovākija	20	<p>Šobrīd pārtikas produktiem Slovākijā tiek piemērota standarta 20% likme. Taču atsevišķiem produktiem tiek piemērota pazeminātā 10% PVN likme. Pazeminātā PVN likme tiek piemērota nelielām saimniecībām, kuras tirgū realizē šādus produktus: svaiga un saldēta gaļa, zivis, piens, olas, medus.</p>
Somija	23	<p>Pārtikas produktiem un bezalkoholiskiem dzērieniem Somijā tiek piemērota pazeminātā 13% PVN likme. Tāpat pazeminātā 13% PVN likme tiek piemērota dzīvnieku barībai.</p>
Zviedrija	25	<p>Pārtikas produktiem un bezalkoholiskiem dzērieniem tiek piemērota pazeminātā 12% PVN likme.</p>
Apvienotā Karaliste	20	<p>Pārtikas produktiem Apvienotajā Karalistē galvenokārt tiek piemērota 0% likme (atbrīvoti no nodokļa). Izņēmums ir konditorejas izstrādājumi, saldās sāļas un ātras uzkodas, saldējums, limonāde, minerālūdens. Tāpat 0% PVN likme tiek piemērota par atsevišķiem dzīvniekiem un lopbarībai, kā arī atsevišķiem augiem un sēklām, kuras tiek izmantotas pārtikas ražošanai.</p>

Nav pieļaujams, ka Latvijai tiek piemērots lielāks nodokļu slogs kā citās ES dalībvalstīs. Lai gan LR Finanšu ministrija jau ir norādījusi, ka šādi atvieglojumi Latvijai nav paredzēti, tomēr ražotāji aicina Finanšu ministriju pārdomāt savu nostāju un rast iespēju

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

samazinātam PVN pārtikas precēm, paralēli ceļot PVN luksusa precēm kā, piemēram, jahtām, dārgām automašīnām, juvelierizstrādājumiem.

PROJEKTU LĪDZFINANŠE
EIROPAS SAVIENĪBA

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

5. Pārtikas ražošanas un lauksaimniecības nozares situācija darbaspēka un izglītības jomā

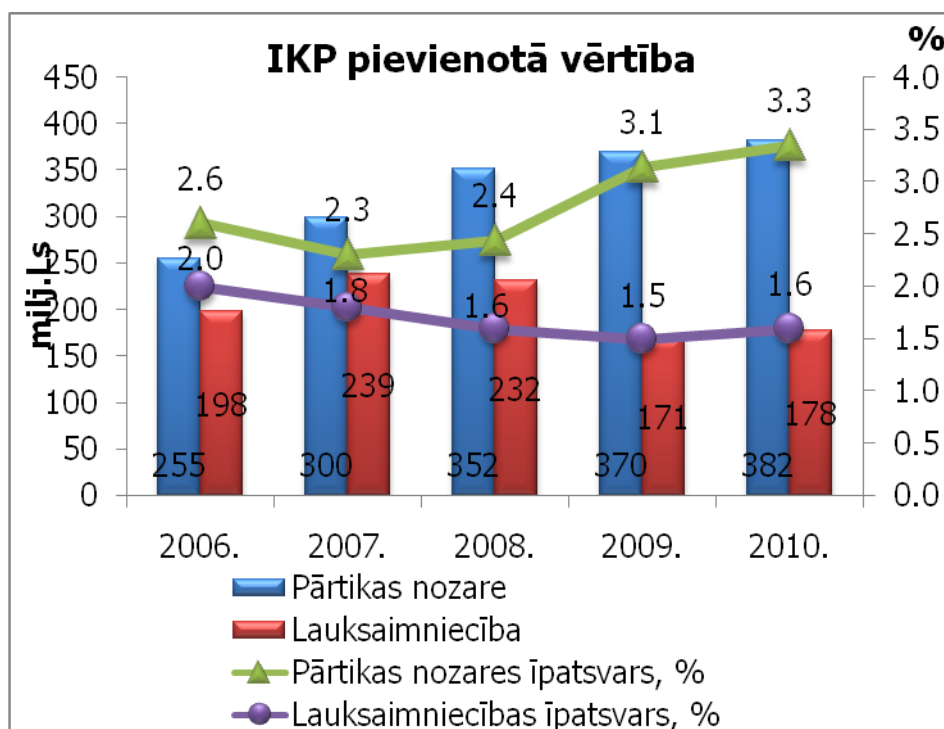
Šobrīd pārtikas ražošanas un lauksaimniecības nozarē var identificēt sekojošas pozitīvas tendences:

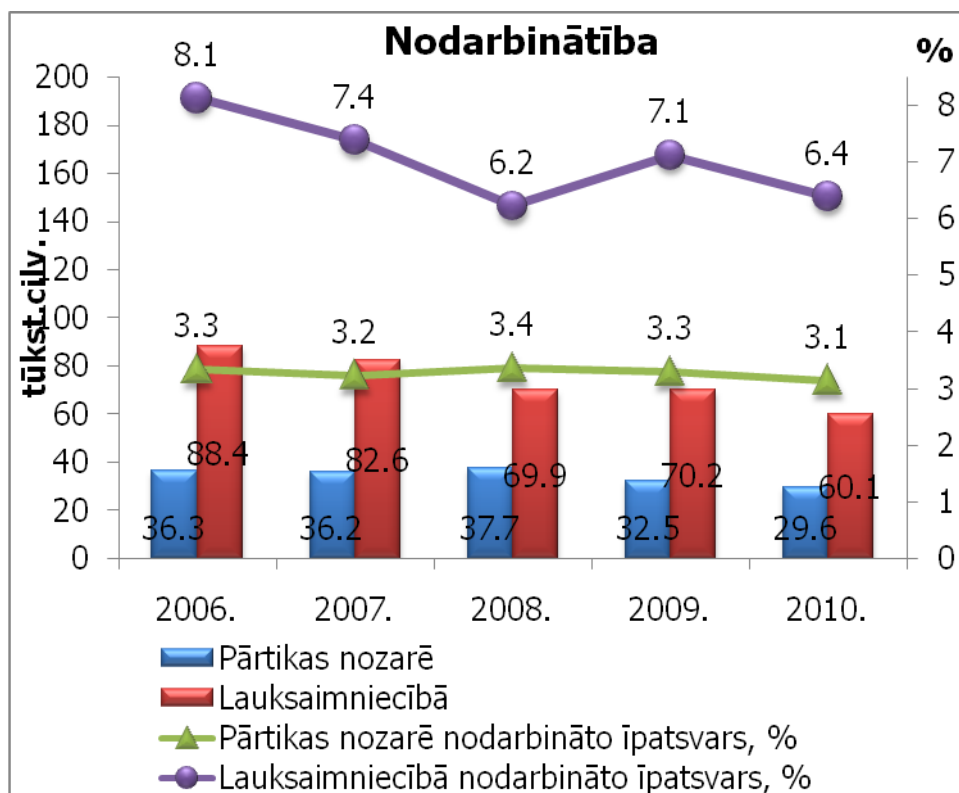
- Pārtikas ražošana un lauksaimniecība ir vadošās nozares tautsaimniecībā ar vienu no lielākajiem nodokļu pienesumiem valsts budžetā;
- Nozarē ir lielle, vidējie, mazie un mikrouzņēmumi, lauksaimniecības kooperatīvi, lielas, vidējas un mazas zemnieku saimniecības;
- Nozarē nepārtraukti tiek ieviestas jaunas tehnoloģijas, izstrādāti un ražoti jauni produkti atbilstoši tirgus prasībām;
- Ekonomiskās lejupslīdes rezultātā uzņēmumi ir optimizējuši savu darbību, aizstājot darbaspēku ar iekārtu darbu;
- Nozarē ir atsevišķi uzņēmumi, kur ir iespējams iziet praksi un nākotnē atrast darba vietas;
- Lauksaimniecības nozarē ir veikts liels darbs, lai sakārtotu prakšu jautājumu, ir aktualizēta datu bāze ar atzīto saimniecību sarakstu un piedāvātām prakšu vietām;
- Nozarei ir pietiekoši senas tradīcijas;
- Izglītības iestādēs ir izveidotas licencētas un akreditētas izglītības programmas;
- Atsevišķās izglītības iestādēs ir nepieciešamā materiāli tehniskā bāze (modernas iekārtas un tml.).⁵

⁵ Pārtikas rūpniecības un Lauksaimniecības Nozaru ekspertu padome, "Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana", 2011. gada 15. Decembris.

Pārtikas nozares un lauksaimniecības nozīme IKP un nodarbinātības struktūrā:

(Avots: LR Zemkopības ministrija „Latvijas pārtikas nozare” 11.01.2012.)

Lai gan atsevišķās pozīcijās ir vērojams zināms progress, tomēr, pastāv virkne problēmjautājumu, kuriem ir nepieciešami steidzami risinājumi. Pretējā gadījumā Latvijas lauksaimniecības un pārtikas ražošanas attīstība var apstāties, kā rezultātā samazinātos Latvijas konkurētspēja Eiropas Savienības tirgū ciestu valsts tautsaimniecība. Lielā mērā problēmjautājumu loks ir saistīts ar kvalificēta darbaspēka un nozares ekspertu trūkumu.

Šobrīd var identificēt sekojošus nozares apdraudējumus un problēmas:

- Uzņēmumi kūtri apvienojas profesionālās organizācijās, kas noved pie nespējas vienoties par kopējām vadlīnijām nozares attīstības veicināšanai;
- Darbspēka samazinājums nozarē kopumā;
- Nav darbaspēka gradācijas sistēmas uzņēmumos;
- Darba devējiem nav motivācijas rast prakses vietas;
- Zems profesionālās izglītības prestižs;
- Atsevišķām izglītības iestādēm nav atbilstošas materiāli tehnikās bāzes;
- Mūsdienīgu mācību metožu neizmantošana mācību procesā;

PROJEKTU LĪDZFINANSE
EIROPAS SAVIENĪBA

ELFLA
EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” 2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

- Pedagogu sastāva novecošanās;
- Zems mācībspēku atalgojuma līmenis;
- Nepietiekams un lēns jaunāko tehnoloģiju ieviešanas līmenis mācību procesā;
- Nav vienotas terminoloģijas;
- Nozares orientētas galvenokārt uz vietējo tirgu;
- Iedzīvotāju skaita samazinājums, nākotnē iespējams darbaspēka trūkums;
- Uzņēmumu šaurā specializācija, kas darbinieku pieprasījuma ziņā neatbilst sākotnējai profesionālai izglītībai;
- Produkcijas pieprasījuma kritums;
- Kvalitatīvu vietējo izejvielu nepietiekamība;
- Darbavietu trūkums atsevišķos reģionos;
- Darba tirgus pētījumu trūkums;
- Izglītības iestādes sagatavo speciālistus bez atbilstošo profesiju nepieciešamības pamatojuma;
- Uzņēmumiem nav motivācijas prakses organizēšanai;
- Nozares speciālista vietas un lomas popularitātes trūkums specialitātes izvēlē;
- Nav informācijas izglītības iestādēm par absolventu nodarbinātību vai turpmāko izglītību.⁶

Lai risinātu izceltos problēmjautājumus būtu veicams pasākumu kopums, galvenokārt darbaspēka kvalifikācijas celšanas un izglītības sistēmas uzlabošanas jomā. Jānodrošina darbaspēka izglītošana higiēnas, pārtikas drošības un darba aizsardzības jautājumos. Jāsteno profesionālās izglītības sistēmas optimizācija un profesionālo izglītību popularizēšana jauniešu vidū. Pēc iespējas jānodrošina vietējo uzņēmumu pārstāvība dalību Eiropas un pasaules līmeņa profesionālajās izstādēs Tāpat būtu jākoncentrējas uz jaunu eksporta tirgu apguvi un jaunu produktu izstrādi.

Var izcelt sekojošus risinājumus:

Uzņēmumu iespējas prakses organizēšanas veicināšanai

- Attīstīt „bonusu” sistēmu uzņēmumiem (nodokļu atlaides, papildus punkti valsts iepirkumos u.c.);

⁶ Pārtikas rūpniecības un Lauksaimniecības Nozaru ekspertu padome, “Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”, 2011. gada 15. decembris.

- Prakses vadītājam konkurētspējīgs atalgojums;
- Prakses atskaitēs nodrošināt uzņēmumu konfidencialās informācijas neizmantošanu;
- Novērst sistēmas trūkumu praktikanu piedāvājumā;
- Prakses laiku mācību iestādē saskaņot ar uzņēmumu iespējām;
- Rast iespēju motivēt praktikanu ieinteresētību, lai novērstu disciplināros pārkāpumus, neattaisnotos darba kavējumus.

Nozares speciālista vietas un lomas popularitātes veicināšana

- Uzlabot jaunatnes izpratni par pārtikas nozari, tās vietu tautsaimniecībā, popularizēt pārtikas nozares specialitātes un speciālistu izaugsmes iespējas;
- Stimulēt prakses iespējas ārzemēs;
- Attīstīt vienotu terminoloģiju nozarē;
- Veidot atgriezenisko saiti un attīstīt sistēmu, kā nodrošināt informācijas ieguvi.

Nozares darba spēka raksturojums

Izvērtējot atlases kritērijus, pēc kuriem vadās darba devēji pieņemot darbā darbiniekus vienkāršo profesiju un administrācijas (vadības) līmenī pārtikas nozarē, vissvarīgākais darbinieku atlases kritērijs ir darba prasmju demonstrējums, turpretim svešvalodu zināšanām nav tik būtiskas nozīmes.

Lielāks atalgojums ir strādājošiem ar augstāku izglītību nekā ar zemāku. Speciālisti ar augstāko izglītību vidēji pelna vairāk kā administratīvais līmenis ar profesionālo izglītību.

Lielais īpatsvars to cilvēku, kas nestrādā izglītību ieguvušajā profesijā varētu būt saistīts ar praktisko iemaņu tūkumu un zemo sadarbību starp uzņēmējiem un izglītības iestādēm, nepasniedzot attiecīgo (pieprasīto) izglītību no uzņēmēju puses.

Profesionālās izglītības piedāvājums

Latvijā ar pārtikas nozari saistītās profesijas var apgūt 10 izglītības iestādēs, t.sk. augstskolās, koledžās, profesionālās izglītības iestādēs. No 1, līdz 5, kvalifikācijas līmenim pašlaik iespējams apgūt 19 profesijas standartus.

Analizējot absolventu zināšanu, prasmju un attieksmju līmeni izglītotāju vērtējumā, var secināt, ka aptaujāto izglītības iestāžu absolventu praktiskās iemaņas, spēja iekļauties kolektīvā, mērķtiecība un teorētiskās zināšanas ir visai augstas.

Kopumā, vērtējot pārtikas nozares jauno speciālistu profesionālās zināšanas un prasmes, kuras ir jauniešiem, atnākot strādāt uz uzņēmumu pēc profesionālo arodskolu un tehnikumu pabeigšanas, visaugstāk tiek vērtēta attieksme pret darba pienākumiem un spēja iekļauties kolektīvā, kā arī mērķtiecība. Tikmēr viszemāk tiek vērtētas profesionālās zināšanas, ko devusi izglītības sistēma. Šī tendence ir vērojama arī darbiniekiem ar stāžu, taču profesionālās kompetences tiek vērtētas augstāk, norādot uz apmācību un pieredzes laikā iegūtajām zināšanām, strādājot uzņēmumā.⁷

---

⁷ Pārtikas rūpniecības nozares kvalifikāciju struktūra, 2012. gada 25.februāris.

Secinājumi:

1. Lai veicinātu Latvijas pārtikas ražotāju konkurētspēju ārvalstu tirgos ir nepieciešams veikt ieguldījumus zinātnē, jaunās tehnoloģijās un speciālistu izglītošanā. Pārtikas ražotājiem būtu aktīvi jāmeklē pieeja Eiropas Savienības fondu līdzekļiem ražošanas vides uzlabošanai. Pārtikas ražotājiem aktīvi jāmeklē marketinga risinājumi, lai sekmētu eksportu uz ES un citām valstīm.
2. Latvijā joprojām ir augstākas nodokļu likmes salīdzinot ar pārējām Baltijas valstīm.
3. Lai veicinātu Latvijas pārtikas ražošanas nozares attīstību ražotāji ir aktualizējuši virkni jautājumus, kas saistīti ar nodokļu politiku valstī, par prioritāti izvirzot samazinātu PVN pārtikai, darbaspēka nodokļus un neapliekamo minimumu, kā arī atcelt plānoto ar 2014. gadu akcīzes nodokli dabasgāzei, kas tiek izlietota ražošanas procesos.
4. Lai motivētu ražotājus pievērst lielāku vērību produktu ar augstu kvalitāti ražošanai, kā arī valsts un pašvaldību iepirkumos prioritāri iepirkt vietējo ražotāju augstas kvalitātes preces, veicinātu eksporta pieaugumu, Latvijā, analogi kā citās ES valstīs, ir nepieciešama Nacionālā kvalitātes shēma. LPUF jāizstrādā projekts kvalitātes sistēmai Latvijā, kas reāli darbotos pārtikas pārstrādes nozarē.
5. Ražotājiem būtu aktīvi jā piedalās valsts izglītības sistēmas sakārtošanā. Jāizstrādā un jāievieš profesiju karte ar profesiju standartiem, kuri sadalīti līmeņos. Būtu jāmotivē jauniešus izvēlēties specialitātes, kurās vērojams lielāks kvalificētu speciālistu trūkums, pretstatā profesijām, kas attiecīgajā laikā ir populāras.
6. Iniciatīvas pētniecības jomā, kas virzītas uz esošo produktu pievienotās vērtības palielināšanu, būtiski uzlabotu iesaistīto uzņēmumu konkurētspēju starptautiskajā tirgū, jo Latvijas pārtikas ražotāji nekad nevarēs pilnvērtīgi konkurēt ar Ķīnu vai Poliju lēto pārtikas produktu segmentā, bet var konkurēt kvalitatīvas pārtikas segmentā.

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

7. Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijai jāturpina aktīva sadarbība ar valsts un pašvaldību iestādēm, regulāri nodrošinot informācijas apmaiņu par pārtikas nozares uzņēmumu aktuālajām problēmām.

PROJEKTU LĪDZFINANŠE
EIROPAS SAVIENĪBA

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

Izmantoto avotu saraksts

1. www.lpuf.lv;
2. LR Zemkopības ministrija „Latvijas pārtikas nozare” 11.01.2012.;
3. Informācijas apkopojums par pārtikas industrijas vajadzībām un iespējām Latvijas Pārtikas nozares Stratēģiskā zinātnes plāna kontekstā, SIA “EDO CONSULT”, Rīga, 2008;
4. Latvijas nodokļu sistēma, <http://balticexport.com/?article=latvijas-nodoklu-sistema&lang=lv>;
5. Pārtikas rūpniecības un Lauksaimniecības Nozaru ekspertu padome, “Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”, 2011. gada 15. Decembris;
6. Pārtikas rūpniecības nozares kvalifikāciju struktūra, 2012. gada 25.februāris;
7. Pārtikas produktu kvalitātes klasteris, Klastera attīstības stratēģija 2012.–2019.gadam, Rīga, 2012.gada marts.